

Олена Павлик – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри початкової освіти, м. Кривий Ріг, Україна.

Коло наукових інтересів: розвиток мовлення молодших школярів засобами сучасних освітніх технологій, формування мовної особистості, професійна (лінгводидактична) підготовка майбутнього вчителя початкової школи. Автор навчальних, навчально-методичних та методичних посібників, співавтор колективної закордонної монографії, освітній експерт.

e-mail: pavlikelena540@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7194-4752>

Ніна Білоконна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти, м. Кривий Ріг, Україна.

Коло наукових інтересів: підготовка молодших школярів, професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи, гармонізація інтелектуального й емоційного у професійному становленні, розвиток емоційного інтелекту. Автор навчально-методичних і методичних посібників, співавтор колективних закордонних монографій.

e-mail: ninabelokonny@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0550-8642>

Олександра Лисевич – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти, м. Кривий Ріг, Україна.

Коло наукових інтересів: формування творчої особистості майбутнього вчителя початкових класів, мистецька освіта, професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи. Співавтор колективної закордонної монографії.

e-mail: oleksandra_lisevich@ukr.net

УДК 378.147+37.02

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-4-83-91>

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У НОВИХ РЕАЛІЯХ

Статтю присвячено пошуку шляхів підвищення якості підготовки вчительських кадрів в умовах цивілізаційних викликів. Авторами обґрунтовано необхідність впровадження нових підходів, яким належить важлива роль у становленні педагогічного професіоналізму майбутніх учителів початкової школи у зв'язку з її реформуванням. Визначено компетентності, яких мають набути сучасні організатори початкової освіти (ключові, психолого-педагогічні і предметні) відповідно до вимог Концепції Нової української школи та Професійного стандарту вчителя початкових класів; шляхи формування мотивації до активної професійної діяльності як складової фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Ключові слова: професійна підготовка; вчитель початкових класів; компетентнісний підхід; емоційний інтелект; ключові компетентності, творчий розвиток.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Затвердження Професійного стандарту «Вчитель початкових класів

закладу загальної середньої освіти» (2018) та упровадження Концепції Нової української школи (далі – Концепція НУШ) (2018), розроблення нової редакції професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2020) вимагає принципово нових підходів до професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти. Новій українській початковій школі потрібні компетентні та вмотивовані фахівці, які обізнані з новими шляхами здобуття знань, ефективними способами використання отриманої інформації, інноваційними напрямками педагогічної діяльності, зокрема і в умовах змішаного/дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Вивчення наукової літератури уможливує твердження про те, що підхід як методологічна основа фахової підготовки позитивно впливає на формування професійної компетентності майбутнього вчителя і пов'язаний з розробленням змісту педагогічного знання, методики й технології навчального процесу, орієнтованого на особистість, формування її професійного «Я» (В. Бондар, В. Кремень) [1; 2]. Л. Кондрашова стверджує, що сьогодні відчутна потреба у підході, що передбачає гуманістичні взаємини у системі «викладач – студенти», забезпечує умови саморозвитку й професійного зростання майбутніх фахівців, спонукає їх до активних дій з метою професійного самовираження та ствердження [3].

Означеній проблемі присвячено численні наукові праці Н. Бібік, В. Бондаря, М. Вашуленка, Л. Кондрашової, Є. Лодатка, О. Савченко, Г. Тарасенко, І. Хижняк, Л. Хомич та ін. Так, В. Бондар звертає особливу увагу на необхідність використання технології управління освітнім процесом початкової школи, дотримання принципів управління, які забезпечують ефективність формування професіоналізму майбутніх фахівців [1].

Успішне формування професійних компетентностей майбутнього вчителя початкової школи, підкреслює Є. Лодатко, вимагає переходу до такої моделі освіти, яка враховувала б не тільки вимоги суспільства, а й потреби, інтереси, індивідуально-психологічні якості особистості. Індивідуальність, нестандартність, неповторність мають виступати як самореалізовувана система, що жорстко не детермінована законами природи і соціуму. Параметри такої моделі мають відображати нові соціальні цінності, засновані на інтеграції, психічних і особистісних властивостей людини [4].

Проте, незважаючи на вагомий доробок науковців, в умовах реформування освіти намітилися певні тенденції, пов'язані із суперечностями, що виникають під час професійної підготовки фахівців початкової освіти. Так, аналізуючи Концепцію НУШ, Професійний стандарт вчителя початкових класів, зокрема визначені у ньому трудові функції, Державний стандарт початкової освіти, зміст онлайн-курсу для вчителів початкової школи та програми тренінгів для вчителів закладів освіти з питань упровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти, Н. Кушнір та В. Шакоtko звертають увагу на необхідність унесення кардинальних змін до змісту підготовки майбутніх учителів початкових класів, використання сучасних методів навчання, орієнтованих на розвиток самостійності, творчості, активізацію пізнавальних процесів учнів, на діяльнісні підходи до організації освітнього процесу [5, с. 97].

У сучасному педагогічному дискурсі закріпилася думка, що ключовими результатами професійної підготовки сучасного вчителя початкової школи у ЗВО виступають «професійна компетентність», «професійна культура», «професійна готовність» майбутнього вчителя початкової школи разом із похідними особистісними утвореннями (професійна мобільність, освітня автономія та ін.), що, на думку І. Хижняк, входять до професійної характеристики (професіограми) вчителя початкової школи [6, с. 11].

З огляду на зміну парадигми навчання, запровадження компетентнісного підходу, який утвердився останнім часом в освіті, вважаємо, що основний акцент у процесі професійної підготовки спеціаліста у галузі початкової освіти слід робити на формуванні ключових, психолого-педагогічних і предметних компетентностей відповідно до вимог Концепції НУШ та Професійного стандарту вчителя початкових класів.

Серед ключових, враховуючи досвід європейських країн, згідно з дослідженнями С. В. Толочко, насамперед слід формувати комунікативну (здатність домовлятися, впливати, вислуховувати, розв'язувати конфлікти), когнітивну (навчання впродовж життя, вирішення проблем), інформаційно-цифрову, підприємницьку (критичне мислення та творчість), фасилітаційну, соціальну (здатність до групової взаємодії, співробітництва), професійно-особистісну (цілеспрямованість, мотивованість, лідерство, відповідальність), громадянську компетентності тощо [7].

Беручи до уваги європейську систему початкової освіти, ідеї якої було покладено в основу Концепції НУШ, слід зважати й на особливості професійної підготовки учителів початкової освіти цих країн, зберігаючи при цьому кращі вітчизняні традиції та забезпечуючи її інноваційність.

Поділяємо висновки, зроблені К. Біницькою на підставі вивчення фундаментальних праць із проблем початкової освіти і підготовки майбутніх учителів у країнах Східної Європи щодо особливостей системи професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти, яка спирається на такі концепції: традиціоналістичну, раціоналістичну, неогуманістичну, загальну персоналістичну, прагматичну, методичну, неопозитивістську [8]. На нашу думку, особливо важливою на сьогодні є раціоналістична концепція, котра передбачає формування поведінкових компетенцій у майбутніх учителів та їхню реалізацію в професійному плані як менеджерів освіти, і неогуманістична концепція, спрямована на формування адаптивного й творчого майбутнього фахівця для галузі освіти.

Таким чином, в умовах глобалізації, викликані інтеграційними процесами, соціальними перетвореннями, гуманітарним і технологічним розвитком, виникає нагальна загальна потреба формувати ініціативність, креативність, готовність до здійснення і реалізації освітніх завдань НУШ у майбутніх учителів початкової школи, здатність шукати і пізнавати нове, долучатися до професійних об'єднань та рухів, зокрема EdCamp, до різноманітної профактивності, взаємодії.

Мета дослідження полягає в аналізі стану проблеми підготовки майбутнього вчителя початкової школи та у визначенні нових стратегій організації навчального процесу у закладах вищої педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Оптимізація фахової підготовки потребує стратегічного планування. Воно, за твердженням Л. Кондрашової, є головним способом визначення стратегії реалізації й досягнення цілей фахової підготовки майбутніх учителів.

Стратегічне планування – це основний напрям модернізації фахової підготовки у системі університетської освіти, окреслення її мети, змісту, оцінювання факторів (зовнішніх і внутрішніх), що впливають на їх виконання та вибір стратегії.

Результативність фахової підготовки залежить не тільки від якості засвоєння знань студентами, а й від потреби самостійно здобувати нові знання й ефективно використовувати їх на практиці. Для цього як інструмент формування ключових і предметних компетентностей доцільно запроваджувати *інноваційні технології організації освітньої діяльності (ігрові, тренінгові, коуч-технології, майстер-класи, симулятивні методи, моделювання, методи критичного мислення, аналізу роботи в класі за допомогою відеозаписів)*, нові форми і методи, що можуть бути імплементовані в традиційну методичку, проте орієнтовані на процес, а не лише на зміст.

Важливим напрямом роботи є також *підготовка майбутніх учителів початкової освіти до інтегрування навчального матеріалу у змісті споріднених предметів та роботи в інклюзивному освітньому просторі* через упровадження спеціальних курсів, змістових модулів, проектної діяльності.

Успішність реформування освіти в Україні пов'язана з якісною підготовкою педагогічних кадрів до роботи в нових умовах. Такі фахівці – агенти змін відповідно до нормативних документів мають уміти власноруч обирати підручники, методи, стратегії,

способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку; уміти виконувати нові ролі вчителя: коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини; уміти організувати навчально-виховний процес на принципах дитиноцентризму згідно з індивідуальними стилями, темпом, складністю та навчальними траєкторіями учнів; уміти організувати навчання через діяльність, уміти навчати дітей справлятися зі стресом та напруженням, забезпечувати під час навчання атмосферу психологічного комфорту та підтримки; здійснювати оцінювання результатів освітньої діяльності учнів із використанням описового формувального оцінювання, підтримуючи в кожному учневі впевненість і мотивацію до пізнання тощо. На нашу думку, такі *вміння мають формуватися наскрізно під час практичної підготовки та вивчення дисциплін професійного циклу, запровадження спеціальних курсів за вибором*. Отже, сучасна педагогічна освіта повинна *передбачати генерування нових знань, готовність до інновацій, співпрацю у відкритих системах, дизайн мислення, фасилітацію* тощо.

Демократизація й гуманізація освітнього процесу позитивно впливають на особистісне зростання суб'єктності кожного студента, на формування у майбутнього вчителя початкової школи відповідальності за власні навчальні досягнення. Особливої ваги у таких умовах набуває емоційна складова. Саме вона, на думку багатьох сучасних науковців (Л. Кондрашова, В. Кремень, Є. Лодатко та ін.), дасть змогу змоделювати освітній процес у такий спосіб, щоб якнайкраще стимулювати інтелектуальні й емоційні сили його учасників, гармонізуючи їх, забезпечити розвиток особистості відповідно до індивідуальних освітніх стратегій.

Сучасний навчально-виховний процес підготовки педагогічних кадрів зорієнтований на динамічні зміни, які сприяють розвитку професійного мислення, емоційного інтелекту, творчих здібностей майбутніх учителів. Вітчизняні науковці (І. Бех, І. Дичківська, О. Савченко та ін.) наголошують на тому, що оновлення змісту навчання в сучасній вищій педагогічній школі відбувається в контексті глобальних освітніх тенденцій (мегатенденцій), серед яких найпомітнішими є: підвищення значущості професійної підготовки для індивіда, *орієнтація на суб'єктність студента* та активне засвоєння ним способів пізнавальної діяльності.

Модернізація підготовки педагогічних кадрів у Криворізькому педагогічному університеті спирається на *принцип студентоцентризму*, який реально забезпечує становлення суб'єктності особистості майбутнього фахівця. Нова освітня модель «передбачає гармонізацію інтелектуальної та емоційної доміант, педагогічної взаємодії, співпраці й співтворчості в системі взаємовідносин» [9]. У практиці вищої школи керується тезою про те, що лише *гармонізація інтелектуального й емоційного чинників* позитивно впливає на професійне становлення особистості та сприяє успішному розвитку її емоційного інтелекту.

Емоційний інтелект – це здатність особистості до спілкування, вміння усвідомлювати свої почуття та емоції, керувати ними; це вміння розуміти почуття інших та вибудовувати коректні стосунки. Американські психологи Джон Майер, Пітер Саловей запропонували термін «емоційний інтелект» (1993 р.), а Доман Гоулман у своїй праці «Emotional Intelligence» (1995 р.) висловив думку про те, що емоційний інтелект розвивається впродовж життя (його можна цілеспрямовано тренувати) та сприяє особистісному зростанню, ефективності професійної діяльності та кар'єрі особистості.

Науковці виокремлюють внутрішньоособистісний та міжособистісний емоційний інтелект. Складовими внутрішньоособистісного емоційного інтелекту, згідно з концепцією Г. Гардена є: самосвідомість, рефлексія, самооцінка, самоконтроль, мотивація досягнень, а міжособистісного – емпатія, толерантність, комунікативність та діалогічність.

Нова українська школа має бути комфортною, емоційно забарвленою та безпечною для учнів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває думка провідного вітчизняного дидакта початкової школи О. Савченко про те, що недооцінка емоційної складової освітнього процесу обумовлює прорахунки шкільної практики. Майбутні вчителі повинні бути готовими до розвитку емоційного інтелекту своїх вихованців та забезпечення емоційної насиченості

змісту навчання молодших школярів за допомогою їхньої внутрішньої активності та «емоціогенних» методів.

До продуктивних методів розвитку емоційного інтелекту належать гра, арт-терапія, психогімнастика, поведінкова терапія. Саме вони, на нашу думку, дають учителеві можливість швидко познайомити учнів один з одним, встановити первинні взаємини, створити безпечну й психологічно комфортну атмосферу, навчити молодших школярів регулювати власну поведінку та сформувані соціально адаптовані поведінкові стратегії у взаємодії та спілкуванні з іншими.

Наші спостереження дають змогу стверджувати, що цілісне сприйняття світу студентами можливе тоді, коли вони не лише аналізують події, а й емоційно ставляться до них. Позитивні емоції створюють підґрунтя для нових знань; емоційно забарвлені знання мотивують майбутніх педагогів до подальшого пізнання; емоційно значущі ситуації спонукають їх до самовираження. На жаль, викладачі вищої школи не завжди цікавляться настроєм, бажаннями, потребами, емоційним станом своїх вихованців. Нерідко немає умов для прояву ініціативи, творчості, радості і позитивних емоцій від самого пошуку під час розв'язання пізнавальних завдань, спрямованих на професійну підготовку майбутніх фахівців.

Звертаємо увагу на те, що *комфортні та емоційно забарвлені комунікативні стосунки* позитивно впливають на розвиток у майбутніх учителів потреби в активній інтелектуальній діяльності. Особливий інтерес у студентів викликають тренінги, під час яких ми не лише використовуємо різні форми роботи задля формування професійних умінь, а й обов'язково враховуємо емоційний стан кожного студента, його зворотну реакцію, яка може свідчити про необхідність індивідуальної педагогічної підтримки чи психологічного захисту. *Тренінгові заняття* не лише позитивно впливають на розвиток емоційного інтелекту студентів, а й дають їм можливість набути досвіду впливу на емоційну сферу молодших школярів. Визначити настрій суб'єктів навчальної діяльності допоможуть колірний тест Люшера, дерево емоцій, ігри «Домалюй портрет» та «Кубик емоцій».

Майбутній учитель повинен вміти чітко організовувати роботу учнів на уроці, налагоджувати діалогове навчання з молодшими школярами, підвищувати в них пізнавальну активність на уроці, створювати суб'єкт-суб'єктні відносини в освітньому процесі та підтримувати атмосферу співтворчості, що сприятиме розвитку особистості кожного учня. Особливий успіх забезпечить *організація інтерактивного навчання* як способу пізнання, що ґрунтується на діалогових формах взаємодії учасників освітнього процесу. Це навчання, що занурене у спілкування, під час якого у студентів формуються навички спільної діяльності. Саме взаємодія є важливою умовою розвитку емоційного інтелекту, творчих здібностей студентів, їх саморозвитку.

Надзвичайну цінність, на нашу думку, має група комунікативних умінь, що сприяють формуванню у студентів емоційної культури як особистісного утворення, здатного забезпечити набуття навичок управління власними емоціями та емоційним станом учасників освітнього процесу, та позитивно впливають на емоційний інтелект майбутніх учителів: уміння спостерігати за поведінкою інших людей у процесі комунікації, вміння орієнтуватися в різних ситуаціях спілкування, вміння контролювати себе у спілкуванні та взаємодії з оточенням.

Практика вищої педагогічної школи свідчить, що оволодіти інтерактивними технологіями можна лише в діяльності, завдяки моделюванню, проектуванню, розробці й проведенню інтерактивних занять, їх обговоренню, самоаналізу й аналізу, проведенню тренінгів з організації, ведення, управління дискусіями, рольовими та імітаційними іграми.

Отже, *позитивне емоційне забарвлення освітнього процесу* – потужний мотиваційний фактор навчальної діяльності сучасного педагогічного університету. Інтелект і емоції – дві складові успіху професійної діяльності майбутніх фахівців початкової ланки освіти, а їхня гармонізація – основа високого рівня професіоналізму сучасного педагога.

Проблема підготовки майбутнього вчителя початкових класів, підходи та шляхи її формування викликають також необхідність створення умов, які сприяли б проявам *творчої активності, створенню творчого мікроклімату, проблемно-пошукової атмосфери, необхідної для формування позитивних мотивів творчої діяльності*. Серед них залучення молодого покоління до мистецтва, якому в європейських державах на початку ХХІ століття відводять визначальну роль у культурному та творчому розвитку особистості. Мистецька освіта розглядається як засіб збереження культурної різноманітності та міжкультурного спілкування в Європі та світі. Разом з тим теперішній погляд на *розвиток мистецького сприймання* як «фундаменту мистецької культури» досить не однозначний. Багато зарубіжних психологів і педагогів вважають, що головне завдання – створити умови для розвитку сприймання, вітчизняна практика виходить із положення, що процес розвитку сприймання необхідно організувати. Процес сприймання творів може відбуватися свідомо та несвідомо, може завершуватися після осмислення твору, а може продовжуватися деякий час, перериватися та бути неперервним. Діяльність слухача, глядача завжди спрямована на засвоєння змісту художнього твору, що є відображенням сформованого у свідомості уявлення про сам твір, про навколишній світ і слухача, глядача у ньому, про автора, виконавця.

Саме у сприйманні, особливо в його розвиненій формі проявляється творчість глядача, слухача. Сприймання обумовлене системою детермінант: твором, загальним історичним, життєвим, жанрово-комунікативним контекстом, зовнішніми та внутрішніми умовами сприймання, віком і статтю. На сприймання впливають стиль твору та жанр. Сприймання розглядається як активна творча діяльність, оскільки під час слухання, споглядання відбувається постійний слуховий, зоровий контроль, відбувається процес впізнання.

Необхідно зауважити, що мистецьке сприймання відрізняється яскравою емоційністю й образністю. Воно торкається різних аспектів емоційної сфери. Під час мистецького сприймання відбуваються такі логічні операції, як осмислення, порівняння, з якими у свою чергу пов'язані осмисленість та асоціативність. Формування повноцінного мистецького сприймання свідчить про складний взаємопов'язаний процес: по-перше, про інтелектуальне зростання людини, по-друге, про удосконалення її основних мистецьких, творчих здібностей.

Законом України «Про освіту» (ст. 1) визначено, що педагогічна діяльність – це інтелектуальна, творча діяльність. Необхідними умовами для прояву творчості у педагогічній діяльності є наявність творчих особистостей, творчого процесу, творчого середовища. Концепцією НУШ наголошено на необхідності розвитку такої якості особистості, як інноваційність, творчість, що активно розвивається за допомогою різних видів мистецької діяльності – співу, малювання, гри на дитячих музичних інструментах, імпровізації, інсценізації, активного сприймання творів мистецтва для розуміння їх впливу на людину.

Загальна мистецька освіта з її можливостями впливу на людину розглядається не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а і як універсальний засіб особистісного розвитку та показник професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Сучасні тенденції розвитку освіти зумовлюють необхідність удосконалення професійних умінь учителя початкових класів, що викладає дисципліни художньо-естетичного циклу. Значення професіоналізму учителя початкових класів у процесі викладання мистецьких дисциплін висвітлюється у працях вітчизняних науковців: А. Вільчковської, І. Зязюна, Л. Хомич, О. Рудницької, О. Ростовського та ін. Ними зроблено спробу виокремити основні підходи та шляхи *формування мистецької культури у майбутніх учителів початкових класів* як необхідної умови їх творчого розвитку та професійної компетентності.

Велике значення на сучасному етапі має культурно-особистісний розвиток майбутнього вчителя, який повинен сприяти формуванню комплексу ключових, міжпредметних естетичних і предметних мистецьких компетентностей. За такої умови ефективність формування мистецької культури творчої особистості майбутнього учителя

початкових класів у контексті професійної компетентності обумовлена дотриманням умов та подоланням суперечностей між вимогами, що висуваються до особистості та діяльності майбутнього вчителя початкових класів, наявним рівнем загальної культури.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, новими стратегіями організації навчального процесу у закладах вищої педагогічної освіти вважаємо запровадження інноваційних технологій; наскрізну підготовку майбутніх учителів до інноваційної діяльності, співпраці, інтегрування навчального матеріалу та роботи в інклюзивному освітньому просторі; дотримання принципу студентоцентризму; гармонізацію інтелектуальної та емоційної доміант, співпрацю й співтворчість; позитивне емоційне забарвлення освітнього процесу; створення творчого мікроклімату, проблемно-пошукової атмосфери тощо. Вибір стратегій успішної фахової підготовки вчителя початкової школи обумовлюється вимогами законодавства, напрямками реформування освіти, інтеграційними процесами. Професійна підготовка майбутніх учителів, на нашу думку, має здійснюватися з урахуванням їхніх можливостей і здібностей, передбачати гармонійний інтелектуально-емоційний та культурно-особистісний розвиток і базуватися на структурній перебудові їхнього педагогічного досвіду як механізму професійного становлення фахівця, що вбачаємо перспективним напрямом подальших наукових розвідок.

Використані джерела

- [1] В. Бондар, «Теорія і технологія управління процесом навчання в школі». Київ, Україна: ФАДА, ЛТД, 2000.
- [2] В. Г. Кремень, «Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати». Київ, Україна: Грамота, 2005.
- [3] Л. Кондрашова, «Высшая школа и Болонский процесс: реалии и перспективы». Кривой Рог, Україна, 2007.
- [4] С. О. Лодатко, Л. В. Кондрашова, «Вчитель початкової школи у соціокультурному вимірі суспільства». Київ, Україна: ВД «Слово», 2015.
- [5] Н. О. Кушнір, В. В. Шакоцько, «Підготовка вчителя початкової освіти і виклики нової української школи», Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки, №39, с.92-99, 2019. [Електронний ресурс]. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2019_1_13. Дата звернення: Січень 24, 2020.
- [6] І. Хижняк, «Ключові результати професійної підготовки сучасного вчителя початкової школи у ЗВО», Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти, №8, с.5-15, 2018. [Електронний ресурс]. Доступно: http://pptma.dn.ua/files/2018/8-1/1_Khyzhniak5-15.pdf. Дата звернення: Січень 24, 2020.
- [7] С. В. Толочко, «Компетентність педагогів: порівняльна характеристика сучасного світового й вітчизняного досвіду», Педагогічні науки, №82 (2018) с.186-194. [Електронний ресурс]. Доступно: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=znppn_2018_82\(1\)_40](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=znppn_2018_82(1)_40). Дата звернення: Січень 24, 2020.
- [8] К. М. Біницька, «Тенденції розвитку професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти у країнах східної Європи», дис. ...докт. пед. наук, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, Україна, 2018. [Електронний ресурс]. Доступно: http://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/d-58-053-01/Binytska_dys.pdf. Дата звернення: Січень 08, 2020.
- [9] Становление профессионального облика педагога в системе непрерывного педагогического образования: коллектив. международная монография [под ред. д.п.н., проф. А. Клим-Климашевской, д.п.н., проф. Л. В. Кондрашовой,]. Седльце, Польша: УПХ – Черкассы, Украина: ЧНУ, 2019.

References

- [1] V. Bondar, «Teoriia i tekhnolohiia upravlinnia protsesom navchannia v shkoli». Kyiv, Ukraina: FADA, LTD, 2000.
- [2] V.H. Kremen, «Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty». Kyiv, Ukraina: Hramota, 2005.
- [3] L. Kondrashova, «Vysshiaia shkola y Bolonskyi protsess: realy y perspektyvy». Kryvoi Roh, Ukraina, 2007.
- [4] Ye.O. Lodatko, L.V. Kondrashova, «Vchytel pochatkovoii shkoly u sotsiokulturnomu vymiri suspilstva». Kyiv, Ukraina: VD «Slovo», 2015.
- [5] N.O.Kushnir, V.V.Shakotko, «Pidhotovka vchytelia pochatkovoii osvity i vyklyky novoi ukrainskoi shkoly», Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Pedahohichni nauky, №39, s.92-99, 2019. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2019_1_13. Data zvernennia: Sichen 24, 2020.
- [6] I.Khyzhniak, «Kliuchovi rezultaty profesiinoi pidhotovky suchasnoho vchytelia pochatkovoii shkoly u ZVO», Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty, №8, s.5-15, 2018. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: http://pptma.dn.ua/files/2018/8-1/1_Khyzhniak5-15.pdf. Data zvernennia: Sichen 24, 2020.
- [7] S.V.Tolochko, «Kompetentnist pedahohiv: porivnialna kharakterystyka suchasnoho svitovoho y vitchyznianoho dosvidu», Pedahohichni nauky, №82 (2018) s.186-194. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=znppn_2018_82\(1\)_40](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=znppn_2018_82(1)_40). Data zvernennia: Sichen 24, 2020.
- [8] K.M.Binytska, «Tendentsii rozvytku profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoii osvity u krainakh skhidnoi Yevropy», dys. ...dokt. ped. nauk, Ternopilskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka, Ternopil, Ukraina, 2018. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: http://tntpu.edu.ua/naukova-robota/docaments-download/d-58-053-01/Binytska_dys.pdf. Data zvernennia: Sichen 08, 2020.
- [9] Stanovlenye professyonalnogo oblyka pedahoha v systeme nepreryvnoho pedahohycheskoho obrazovanyia: kollektiv. mezhdunarodnaia monohrafiia [pod red. d.p.n., prof. A.Klym-Klymashevskoi, d.p.n., prof. L.V.Kondrashovoi,]. Sedltse, Polsha: UPKh – Cherkassy, Ukrayna: ChNU, 2019.

Елена Павлик, кандидат педагогических наук, доцент, заведующая кафедрой начального образования Криворожского государственного педагогического университета, г. Кривой Рог, Украина.

Нина Белоконная, кандидат педагогических наук, доцент кафедры начального образования Криворожского государственного педагогического университета, г. Кривой Рог, Украина.

Александра Лисевич, кандидат педагогических наук, доцент кафедры начального образования Криворожского государственного педагогического университета, г. Кривой Рог, Украина.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТА НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В НОВЫХ РЕАЛИЯХ

Статья посвящена поиску путей повышения качества подготовки учительских кадров в условиях цивилизационных вызовов. Авторами обоснована необходимость внедрения новых подходов, которым принадлежит важная роль в становлении педагогического профессионализма будущих учителей начальной школы в связи с ее реформированием. Определены компетентности, которые должны приобрести современные организаторы начального образования (ключевые, психолого-педагогические и предметные) в соответствии с требованиями концепции Новой украинской школы и Профессионального стандарта учителя начальных классов; пути формирования мотивации к активной профессиональной деятельности как составляющей профессиональной подготовки будущих учителей начальной школы.

Ключевые слова: профессиональная подготовка; учитель начальных классов; компетентностный подход; эмоциональный интеллект; ключевые компетентности, творческое развитие.

Olena Pavlyk, Ph.D. Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Primary Education, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, Ukraine

Nina Bilokonna, Ph.D. Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Primary Education, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, Ukraine

Olexandra Lysevych, Ph.D. Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Primary Education, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, Ukraine

PROFESSIONAL TRAINING OF PRIMARY EDUCATION SPECIALIST IN NEW REALITIES

The article is devoted to finding ways to improve the quality of teacher training in the face of civilizational challenges. The authors substantiate the need to introduce new approaches, which play an important role in the formation of pedagogical professionalism of future primary school teachers in connection with its reform. The competences that modern organizers of primary education (key, psychological, pedagogical and subject) should acquire in accordance with the requirements of the concept of the New Ukrainian School and the Professional Standard of Primary School Teacher are determined; ways to form motivation for active professional activity as a component of professional training of future primary school teachers, in particular innovative technologies of educational activity organization (games, training, coaching technologies, master classes, simulation methods, modeling, critical thinking methods, classroom analysis with videos), new forms and methods that can be implemented in traditional methods, but focused on the process, not just on the content, provide for the harmonization of intellectual and emotional, creative development and self-development. Intelligence and emotions are two components of the success of professional activity of future specialists of primary education, and their harmonization is the basis of a high level of professionalism of a modern teacher.

An important area of work is also the preparation of future primary school teachers to integrate educational material in the content of related subjects and work in an inclusive educational space through the introduction of special courses, content modules, project activities. According to the authors, a group of communicative skills that promote the formation of students' emotional culture as a personal education that can provide skills to manage their own emotions and emotional state of participants in the educational process, and positively affect the emotional intelligence of future teachers are as follows: the ability to observe behavior of other people in the process of communication, the ability to navigate in different situations of communication, the ability to control themselves in communication and interaction with others.

Keywords: professional training; primary school teacher; competence-based approach; emotional intelligence; key competences, creative development.